Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 1. Controleer wensen en bepaal wat anders mag

Begin niet met bijzondere ideeën

Zoek eerst naar vastgelegde uitvaartwensen, een wensenboek, codicil, polis of andere afspraken. Benoem daarna wat aan een standaarduitvaart niet passend voelt.

Wat is al vastgelegd?

- [ ] Uitvaartverklaring of wensenboek gevonden
- [ ] Uitvaartverzekering / polis gecontroleerd
- [ ] Afspraken met begraafplaats of crematorium bekend
- [ ] Codicil of andere schriftelijke wensen gecontroleerd
- [ ] Keuze begraven of cremeren bekend
- [ ] Afspraken met anatomisch instituut gecontroleerd indien relevant

Wat moet dit afscheid uitstralen?

- [ ] Rust en eenvoud
- [ ] Vrijheid en informele sfeer
- [ ] Muziek en creativiteit
- [ ] Kleine kring
- [ ] Nabijheid en huiselijkheid
- [ ] Natuur en buiten zijn
- [ ] Humor en herkenbaarheid
- [ ] Veel eigen inbreng van familie en vrienden

Drie woorden die bij het afscheid moeten passen

Wat willen we juist niet?

Welke gewoonten, vormen of onderdelen passen niet bij deze persoon?

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 2. Kies eerst het model van afscheid

Ceremonie en begrafenis of crematie hoeven niet samen te vallen

Door het persoonlijke afscheid los te zien van het technische moment van begraven of cremeren ontstaan veel meer mogelijkheden.

Wettelijke bestemming

- ☐ Begraven op een begraafplaats
- ☐ Cremeren in een crematorium
- ☐ Lichaam ter beschikking van de wetenschap - alleen als dit bij leven is geregeld

Welke opzet past het best?

- ☐ Ceremonie en begrafenis / crematie op dezelfde dag
- ☐ Afscheid op bijzondere locatie, daarna begraafplaats / crematorium
- ☐ Besloten begrafenis, later grotere herdenking
- ☐ Afscheid bij leven, later eenvoudige uitvaart
- ☐ Thuisceremonie, daarna begrafenis / crematie
- ☐ Stille of technische crematie, later herdenken
- ☐ Geen centrale ceremonie, meerdere kleine afscheidsmomenten
- ☐ Herdenking zonder lichaam

Gastenkring en momenten

Direct afscheid met: _____ Aantal personen: _____

Latere herdenking: _____ Aantal personen: _____

Wie moet zeker aanwezig zijn: _____ Datum / periode: _____

Wat moet het belangrijkste gezamenlijke markeringsmoment worden?

_____

_____

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 3. Kies de locatie en controleer of die echt geschikt is

Een betekenisvolle plek moet ook uitvoerbaar zijn

Een woning, tuin, boerderij, atelier, sportclub, museum, theater, restaurant of buitenlocatie kan passen. Controleer vooraf of de overledene, gasten en logistiek er veilig terechtkunnen.

Locatie en schaal

Locatie: _____ Verwacht aantal gasten: _____

Binnen / buiten: _____ Besloten of open: _____

Eigenaar / beheerder: _____ Contactpersoon: _____

Vragen aan de locatie

- ☐ De overledene mag in de ruimte aanwezig zijn
- ☐ Privacy is voldoende
- ☐ Rolstoel en rollator kunnen de ruimte bereiken
- ☐ Geluids- en eindtijden zijn bekend
- ☐ Kaarsen, bloemen en decoratie zijn toegestaan
- ☐ Gemeentelijke vergunning of melding is zo nodig gecontroleerd
- ☐ Kist, mand of draagbaar kan veilig naar binnen en buiten
- ☐ Capaciteit en brandveiligheid zijn bevestigd
- ☐ Koeling / opbaarvoorziening is toegestaan indien nodig
- ☐ Externe catering is toegestaan indien gewenst
- ☐ Aansprakelijkheid en verzekering zijn gecontroleerd
- ☐ Parkeren, sanitair en slechtweerplan zijn geregeld

Aansluiting op begraafplaats of crematorium

Vertrektijd locatie: _____ Uiterste aankomst: _____

Vervoer: _____ Reistijd + marge: _____

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 4. Opbaren, verzorging en omhulsel

Bepaal hoe u in de dagen voor het afscheid met de overledene om wilt gaan

Denk concreet na over waar de overledene wordt opgebaard, wie er afscheid neemt, of familie wil helpen bij verzorging en wanneer kist, mand of wade definitief wordt gesloten.

Opbaren en bezoek

- [ ] Thuis op bed
- [ ] Thuis in kist of mand
- [ ] Thuis op opbaarplank met wade
- [ ] In uitvaartcentrum
- [ ] In 24-uurs kamer
- [ ] Doorlopend rouwbezoek
- [ ] Alleen afscheid op afspraak
- [ ] Geen opbaring of geen bezoekmoment bij de overledene

Persoonlijke verzorging

- [ ] Familie wil aanwezig zijn bij de verzorging
- [ ] Familie wil meehelpen met wassen of aankleden
- [ ] Eigen kleding is gekozen
- [ ] Sieraden, bril of persoonlijke voorwerpen zijn gekozen
- [ ] Haar, make-up of andere verzorging is afgestemd
- [ ] Moment van sluiten van kist, mand of wade is afgesproken

Alternatieven voor een traditionele kist

- [ ] Uitvaartmand
- [ ] Lijkwade met draagbaar of opbaarplank
- [ ] Kartonnen uitvaartkist
- [ ] Zelf beschilderde kist
- [ ] Kist van lokaal of onbehandeld hout
- [ ] Persoonlijk gemaakte of versierde kist

Controleer draagvermogen, maatvoering, bodemconstructie en de voorwaarden van crematorium of begraafplaats.

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 5. Kies de vorm en de rode draad

Een alternatief afscheid hoeft niet ingewikkeld te zijn

Een woonkamer, wandeling, muziekavond, culinaire bijeenkomst of kleine kring kan sterker passen dan een formele dienst. Kies één herkenbare rode draad.

Welke vorm spreekt aan?

- [ ] Korte informele bijeenkomst
- [ ] Afscheid thuis of in de tuin
- [ ] Buitenbijeenkomst
- [ ] Wandeling langs betekenisvolle plekken
- [ ] Culinair samenzijn
- [ ] Muzikale bijeenkomst
- [ ] Verhalenkring zonder vaste spreker
- [ ] Thema-afscheid
- [ ] Kleine ceremonie en later grotere herdenking
- [ ] Geen centrale ceremonie

Wat vormt de rode draad?

- [ ] Karakter of levenshouding
- [ ] Muziek
- [ ] Hobby of beroep
- [ ] Natuur
- [ ] Kunst of cultuur
- [ ] Sport
- [ ] Eten of drinken
- [ ] Streek, afkomst of reizen
- [ ] Kleur of stijl
- [ ] Geloof of levensbeschouwing

Mijn rode draad in één zin:

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 5. Opbouw en taakverdeling

Vrij van vorm betekent niet zonder houvast

Een duidelijke volgorde, een paar verantwoordelijken en rustige overgangen helpen om een informeel afscheid vanzelfsprekend en rustig te laten verlopen.

Opbouw van het afscheid

Onderdeel	Wie doet dit?	Benodigd
Ontvangst		
Opening		
Verhaal / herinnering		
Muziek / stilte		
Ritueel / handeling		
Afscheid / vertrek		

Wie bewaakt wat?

- ☐ Ontvangst van gasten
- ☐ Tijd en overgangen
- ☐ Muziek en techniek
- ☐ Sprekers of bijdragen
- ☐ Kinderen of kwetsbare gasten
- ☐ Contact met locatie en vervoer

Wat hoeft u niet strak vast te leggen?

Welke onderdelen mogen op de dag zelf vanzelf ontstaan, zolang de hoofdlijn en de begeleiding duidelijk zijn?

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 6. Kies persoonlijke elementen die echt iets toevoegen

Meer is niet automatisch persoonlijker

Kies liever enkele sterke elementen die iets vertellen over de overledene dan een lange lijst met ideeën.

Persoonlijke elementen

- [ ] Eigen foto's of projectie
- [ ] Gedicht, brief of favoriete tekst
- [ ] Kleding of kleuren die bij de persoon passen
- [ ] Kinderen krijgen een eigen rol
- [ ] Samen iets schrijven, tekenen of maken
- [ ] Live muziek of eigen playlist
- [ ] Voorwerpen uit hobby, werk of dagelijks leven
- [ ] Eten of drinken met een herinnering
- [ ] Gasten nemen foto, bloem of voorwerp mee
- [ ] Favoriete plek, geur, object of traditie krijgt een rol

Bloemen en alternatieven

- [ ] Traditionele bloemen
- [ ] Lokale of seizoensbloemen
- [ ] Bloemenband om kist of mand
- [ ] Donatie aan goed doel in plaats van bloemen
- [ ] Bloemen uit eigen tuin
- [ ] Iedere gast legt één bloem
- [ ] Geen bloemen
- [ ] Planten of kruiden die later mee naar huis kunnen

Rituelen en symbolische handelingen

- [ ] Kaars of lichtmoment
- [ ] Stenen, linten of kaartjes
- [ ] Kist, mand of doek beschrijven / versieren
- [ ] Eigen religieus of levensbeschouwelijk ritueel
- [ ] Bloemen leggen
- [ ] Samen de wade sluiten
- [ ] Moment van stilte
- [ ] Samen eten, drinken of proosten

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 7. Foto, film, livestream en mensen op afstand

Leg vooraf vast wat wel en niet in beeld mag

Een livestream, videoregistratie of afscheidsfotograaf kan waardevol zijn voor mensen die niet aanwezig kunnen zijn. Maak vooraf duidelijke privacyafspraken.

Digitale mogelijkheden

- ☐ Livestream
- ☐ Afscheidsfotograaf
- ☐ Videoboodschap van iemand op afstand
- ☐ Digitale gastenbijdragen
- ☐ Video-opname
- ☐ Fotopresentatie
- ☐ Online herinneringspagina
- ☐ Opname alleen voor besloten kring

Privacy en toegang

- ☐ Duidelijk wie de livestreamlink ontvangt
- ☐ Duidelijk wie de opname later mag zien
- ☐ Mensen die niet in beeld willen zijn kunnen dit aangeven
- ☐ Duidelijk of opname wordt bewaard
- ☐ Aanwezigen zijn geïnformeerd over foto / video
- ☐ Kinderen worden alleen met passende toestemming herkenbaar gefilmd

Technische check

Platform / leverancier: _____ Contactpersoon: _____

Internet getest: _____ Geluid getest: _____

Camera / positie: _____ Wie bedient: _____

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 8. Kies vervoer en de laatste route

De laatste route kan onderdeel van het afscheid zijn

Alternatief vervoer kan passend zijn, maar veiligheid, bevestiging, verzekering, route en weersomstandigheden wegen zwaarder dan alleen de uitstraling.

Mogelijke vorm van vervoer

- ☐ Klassieke rouwauto
- ☐ Oldtimer of klassieke auto
- ☐ Loopkoets
- ☐ Boot
- ☐ Motorvoertuig met aangepaste aanhanger
- ☐ Uitvaartbus
- ☐ Rouwfiets of bakfiets
- ☐ Paard en wagen
- ☐ Eigen voertuig met geschikte inrichting
- ☐ Te voet met baar of draagplateau

Laatste route

Vertreklocatie: _____ Bestemming: _____

Betekenisvolle tussenplek: _____ Extra tijd: _____

Verzamelpunt gasten: _____ Wie begeleidt: _____

Wilt u bewust langs een woning, club, werkplek, landschap of andere betekenisvolle plek?

Praktische check

- ☐ Voertuig / baar past bij kist, mand of wade
- ☐ Route is fysiek uitvoerbaar
- ☐ Weer en ondergrond zijn meegenomen
- ☐ Verzekering is gecontroleerd
- ☐ Veilige bevestiging is geregeld
- ☐ Parkeer- en laadplek zijn bevestigd
- ☐ Dragers of begeleiders zijn voorbereid
- ☐ Alternatief bij pech of slecht weer is afgesproken

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 9. Natuur en duurzaamheid

Duurzaamheid zit in de totale keuze

Materialen, vervoer, locatie en beheer tellen allemaal mee. Gebruik daarom geen absolute claim dat één vorm altijd de duurzaamste is.

Duurzame keuzes

- [ ] Natuurlijke kist, mand of wade
- [ ] Lokale of seizoensbloemen
- [ ] Geen wegwerpmateriaal waar dat niet nodig is
- [ ] Lokaal eten en drinken
- [ ] Onbehandelde of afbreekbare materialen
- [ ] Herbruikbare decoratie
- [ ] Minder of gezamenlijk vervoer
- [ ] Digitaal of beperkt drukwerk

Natuurceremonie of natuurbegraven?

- [ ] Buiten ceremonie zonder dat daar wordt begraven
- [ ] Begrafenis op officiële natuurbegraafplaats

Bij natuurbegraven controleren:

- [ ] Toegestane materialen voor kist, mand of wade
- [ ] Regels voor bloemen en decoratie
- [ ] Toegestane grafmarkering
- [ ] Weersvoorziening / overdekte ruimte
- [ ] Voorwaarden voor kleding en persoonlijke voorwerpen
- [ ] Type en duur van grafrecht
- [ ] Bereikbaarheid voor minder mobiele gasten
- [ ] Mogelijkheden voor ceremonie en catering

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 10. Afscheid nu, herdenken later

Een herdenking hoeft niet binnen de uitvaartweek plaats te vinden

De begrafenis of crematie vindt binnen de wettelijke termijn plaats. Een persoonlijke herdenking kan later worden georganiseerd, bijvoorbeeld wanneer meer voorbereidingstijd nodig is.

Stille of technische crematie

- [ ] Geen reguliere aula-ceremonie
- [ ] Kleine groep bij het technische moment
- [ ] Meer voorbereidingstijd gewenst
- [ ] Een betekenisvolle latere datum is gewenst
- [ ] Persoonlijk afscheid thuis of vooraf
- [ ] Herdenking op een later moment
- [ ] Familie uit het buitenland moet kunnen reizen
- [ ] Eenvoud past beter bij de overledene

Kleine uitvaart, later grotere herdenking

Begrafenis / crematie op: _____ Met wie: _____

Latere herdenking op: _____ Locatie: _____

Welke vorm krijgt het latere herdenkingsmoment?

_____

_____

Na crematie

Het crematorium bewaart de as normaal gesproken eerst één maand. Daarna kan een apart as- of herdenkingsmoment worden gepland.

- [ ] As thuis bewaren
- [ ] As begraven
- [ ] As meenemen naar het buitenland
- [ ] As bijzetten
- [ ] As verstrooien
- [ ] Later samen een urn of gedenkplek kiezen

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 11. Bijzondere routes: afscheid bij leven en lichaamsdonatie

Alleen indien relevant

Deze mogelijkheden vragen een andere voorbereiding dan een gewone begrafenis of crematie. Bespreek ze alleen wanneer ze echt aan de orde zijn.

Afscheid bij leven

Een afscheid bij leven kan passend zijn wanneer iemand zelf aanwezig wil zijn bij een bijeenkomst met familie en vrienden.

- [ ] De persoon zelf wil dit en kan meebeslissen
- [ ] Gasten weten wat voor bijeenkomst het is
- [ ] Er is rekening gehouden met belastbaarheid en duur
- [ ] Doel van de bijeenkomst is duidelijk
- [ ] Muziek, woorden en rituelen zijn afgestemd
- [ ] Er is afgesproken wat na overlijden nog wel of niet gewenst is

Lichaam ter beschikking van de wetenschap

- [ ] De overledene heeft zich bij leven aangemeld bij een anatomisch instituut
- [ ] Contactgegevens van het instituut zijn bekend
- [ ] Familie weet dat orgaan- en weefseldonatie voorrang kunnen hebben
- [ ] Codicil / bevestiging van het instituut is aanwezig
- [ ] Familie weet dat het instituut het lichaam alsnog kan weigeren
- [ ] Familie weet dat het volledige lichaam daarna niet wordt teruggegeven

Een herdenking zonder lichaam kan wel worden georganiseerd. Familie kan lichaamsdonatie niet pas na overlijden namens de overledene kiezen.

Wettelijke grenzen

Voor de gewone lijkbezorging zijn begraven en cremeren toegestaan. Resomeren en cryomeren zijn in Nederland momenteel niet toegestaan. Begraven of cremeren gebeurt normaal niet eerder dan 36 uur en uiterlijk binnen 6 werkdagen na overlijden.

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 12. Zelf organiseren, toestemming, kosten en Plan B

U hoeft niet alles uit handen te geven

Een uitvaartondernemer inschakelen is niet verplicht. Familie kan veel zelf regelen en alleen professionele hulp gebruiken waar dat praktisch of prettig is.

Wie regelt wat?

Onderdeel	Zelf regelen	Professionele hulp nodig?
Rouwkaart / gasten		
Verzorging / opbaring		
Ceremonie / techniek		
Aangifte / documenten		
Vervoer		
Crematorium / begraafplaats		

Toestemming en uitvoerbaarheid

- ☐ Locatie schriftelijk bevestigd
- ☐ Koeling / verzorging geregeld
- ☐ Toegankelijkheid en sanitair gecontroleerd
- ☐ Geluids- en eindtijden vastgelegd
- ☐ Aansprakelijkheid en verzekering gecontroleerd
- ☐ Aanwezigheid overledene toegestaan
- ☐ Capaciteit en brandveiligheid bevestigd
- ☐ Parkeren en vervoer geregeld
- ☐ Catering en schoonmaak afgesproken
- ☐ Gemeentelijke vergunning of melding gecontroleerd indien relevant

Kosten, verzekering en Plan B

- ☐ Gespecificeerde offerte ontvangen
- ☐ Vervoer, wachttijd en kilometers duidelijk
- ☐ Begrafenis / crematie en toeslagen duidelijk
- ☐ Uitvaartpolis en vrije keuze gecontroleerd
- ☐ Locatiekosten volledig bekend
- ☐ Opbaring en verzorging geprijsd
- ☐ Fotografie / livestream / techniek opgenomen
- ☐ Btw en eventuele bijkomende kosten duidelijk

Bij slecht weer: _____

Bij uitval locatie: _____

Bij vervoerprobleem: _____

Wie beslist: _____

Checklist voor een alternatief afscheid

Stap 13. Leg de definitieve keuzes vast

Houd het uitvoerbaar

Leg alleen vast wat werkelijk betekenis toevoegt. Een alternatief afscheid hoeft niet vol, duur of ingewikkeld te zijn.

Ons afscheid in één overzicht

Begrafenis / crematie / donatie: _____ Datum: _____

Locatie afscheid: _____ Aantal gasten: _____

Vorm ceremonie: _____ Duur: _____

Opbaring: _____ Kist / mand / wade: _____

Vervoer: _____ Laatste bestemming: _____

De centrale gedachte van het afscheid:

Definitieve check

- ☐ Vastgelegde wensen zijn gecontroleerd
- ☐ Gastenkring en moment(en) zijn bepaald
- ☐ Opbaring en omhulsel zijn afgestemd
- ☐ Vervoer en route zijn bevestigd
- ☐ Kosten en verzekering zijn gecontroleerd
- ☐ Draaiboek / planning is gedeeld
- ☐ Wettelijke bestemming is duidelijk
- ☐ Locatie en aanwezigheid overledene zijn bevestigd
- ☐ Ceremonie en verantwoordelijken zijn bekend
- ☐ Toegankelijkheid en Plan B zijn geregeld
- ☐ Dagcoördinator is aangewezen
- ☐ Er staan geen onderdelen in alleen omdat het 'zo hoort'

Laatste wijziging of aandachtspunt

Checklist voor een alternatief afscheid

Extra notitiepagina

Extra notities

Onderwerp: _____ Datum: _____

Checklist voor een alternatief afscheid

Extra notitiepagina

Extra notities

Onderwerp: _____ Datum: _____